

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ СЕРИЯСЫ
1997 ЖЫЛДАН БАСТАП ШЫҒАДЫ

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ СЕРИЯ
ИЗДАЕТСЯ С 1997 ГОДА

ISSN 2710-2661

№ 4 (2024)

ПАВЛОДАР

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайгыров университета

Педагогическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания
№ KZ03VPY00029269

выдано

Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность
публикация материалов в области педагогики,
психологии и методики преподавания

Подписной индекс – 76137

<https://doi.org/10.48081/RJKY2432>

Бас редакторы – главный редактор

Аубакирова Р. Ж.

д.п.н. РФ, к.п.н. РК, профессор

Заместитель главного редактора

Жуматаева Е., *д.п.н., профессор*

Ответственный секретарь

Каббасова А. Т., *PhD доктор*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Мағауова А. С.,

д.п.н., профессор

Бекмағамбетова Р. К.,

д.п.н., профессор

Самекин А. С.,

доктор PhD, ассоц. профессор

Син Куэн Фунг Кеннет,

д.п.н., профессор (Китай)

Желвис Римантас,

д.п.н., к.псих.н., профессор (Литва)

Авагян А. В.,

д.п.н., ассоц. профессор (Армения)

Томас Чех,

д.п.н., доцент п.н. (Чешская Республика)

Омарова А. Р.,

технический редактор

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели

Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов

При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

ПЕДАГОГИКА ТАРИХЫ, ЭТНОПЕДАГОГИКА
ЖӘНЕ САЛЫСТЫРМАЛЫ ПЕДАГОГИКА

FTAMP 14.15.25

<https://doi.org/10.48081/WZEU6983>***Қ. Т. Бибекөв¹, А. Қ. Жұмыкбаева², М. К. Аблаева³**¹«Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ,

Қазақстан Республикасы, Астана қ.

²«Өрлеу» Біліктілікті Арттыру Ұлттық Орталығы АҚ,

Қазақстан Республикасы, Астана қ.

³«Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, Қазақстан
Республикасы, Астана қ.*e-mail: kanysh@mail.ru¹ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2850-9637>²ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9185-018X>³ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3841-6370>**ПЕДАГОГТЕРДІҢ КӘСІБИ ДАМУЫНА АТТЕСТАТТАУДЫҢ
ЫҚПАЛЫ ТУРАЛЫ МҰҒАЛІМДЕРДІҢ КӨЗҚАРАСТАРЫ**

Мұғалімдерді бағалау мен кәсіби даму арасындағы байланыс зерттеудің маңызды саласы болып табылады, өйткені бағалау процестері мұғалімдердің өсуі мен тиімділігіне айтарлықтай әсер етуі мүмкін. Мұғалімді бағалау жүйелері тиімді жобаланса, оқыту тәжірибесін де, оқушылардың нәтижелерін де жақсартып отырып, кәсіби дамуға ықпал ете алады. Бұл зерттеу жалпы білім беретін мектеп мұғалімдерінің Қазақстандағы мұғалімдерді бағалаудың (аттестаттаудың) олардың кәсіби дамуына әсері туралы түсініктерін зерттейді. Осы тұрғыда ауқымды эмпирикалық зерттеулердің аздығын ескере отырып, бұл зерттеу осы саладағы зерттеулер қатарын толықтыруға бағытталған. Астана мен Атыраудағы орыс, қазақ тілді, ауылдық және қалалық мектептерді қамтитын он мектепте фокус-топтық сұхбаттар жүргізілді, сонымен қатар бағалауға қатысты тиісті құжаттарды талдау қамтылды. Нәтижелер мұғалімдердің көпшілігі бағалау процесін кәсіби дамудан бөлек қарастыратынын және олардың арасындағы байланыс шамалы екенін көрсетеді. Мұғалімдер

жоғары біліктілік деңгейіне қарамастан сыныптағы оқыту тәжірибесінде айтарлықтай өзгерістерді байқамайды. Зерттеу сонымен қатар жоғары біліктілік санаты оқушылардың оқу нәтижелерін жақсартуға міндетті түрде кепілдік бермейтінін көрсетті. Бұл мақалада мұғалімді бағалау жүйелерін кәсіби өсумен жақсырақ сәйкестендіру бойынша ұсыныстар ұсынып, педагогтар, зерттеушілер және саясаткерлер үшін салдары талқыланады.

Кілтті сөздер: мұғалімдерді аттестаттау, мұғалімдерді бағалау, біліктілікті арттыру, білім сапасы, мұғалімнің біліктілігі.

Кіріспе

Қазақстан Республикасында «Педагогтерді аттестаттаудан өткізу қағидалары мен шарттарына» сәйкес педагогтің біліктілік деңгейі анықталады және оның нәтижелері бойынша біліктілік санаттары беріледі. Педагогтің біліктілік деңгейі «Педагог» кәсіптік стандартына сәйкес анықталады. «Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасында» педагогтердің кәсіби дамуы қалай жүзеге асатыны белгіленген [1]. Қазақстан Республикасында педагогтің мәртебесі, біліктілік санаттарына қойылатын талаптар мен соған сәйкестігін бағалау жүйесі ресми құжаттарда анықталған. Сонымен бірге педагогтердің кәсіби дамуы мен біліктілік санаттарын бағалау үшін аттестаттау өзара тығыз байланыста қарастырылғанына көз жеткіземіз.

Мақалада педагогтердің кәсіби дамуына аттестаттаудың ықпалы туралы мұғалімдердің көзқарастарын анықтауды мақсат еттік. М.Франк Пажарес білім саласындағы мұғалімдердің сенімдері мен көзқарастарын зерттеуге арналған еңбектерге шолу жасай келе, мұғалімдердің сенімдері мен тәжірибелері арасында тығыз байланыс барына көз жеткізген [2, 326-б.]. Сондықтан да өзінің кәсіби дамуы мен аттестаттаудың арасында қандай байланыс бар екендігі туралы мұғалімнің көзқарасын анықтау аса маңызды. Бұл болашақта мұғалімдерді аттестаттау жүйесін қалай жетілдіруге болады деген сұраққа жауап алуымызға мүмкіндік береді деп ойлаймыз.

Материалдар мен әдістері

Зерттеулер көрсеткендей, мұғалімдерді тиімді бағалау жүйелері кәсіби дамуды айтарлықтай жақсарты алады. Мысалы, Бадри және басқа зерттеушілер бағалау және кері байланыс механизмдерінің мұғалімдерге үлкен әсер ететінін, олардың жұмысын жақсартып, кәсіби өсуіне ықпал ететінін атап көрсетеді [3]. Бұл Сауд Арабиясындағы зерттеу нәтижелерімен де сәйкес келеді, онда конструктивті мұғалімдерді бағалау процестері

кәсіби дамуды жақсартып, оқыту сапасын арттыра алатыны анықталды [4]. Сонымен қатар Чжан мен Нг мұғалімдерді бағалау білім беру сапасын арттырудың маңызды құралы болып табылатынын және оқытуды жетілдіру салаларын анықтау арқылы кәсіби дамуға ықпал ете алатынын алға тартады [5]. Алайда бағалау жүйелерінің тиімділігі олардың іске асырылуына байланысты. Көптеген зерттеулер нашар орындалған бағалау процестері мұғалімдер арасында теріс пікірлер туғызатынын, нәтижесінде өсуге емес, қорқыныш пен қарсылыққа әкелетінін атап көрсетеді. Мысалы, Румыниядағы мұғалімдерді бағалауды зерттегенде Фордхэм және басқа авторлар бағалау жүйелерінің дамытушылық қызметі жиі шектеулі болғанын және олардың мұғалімдердің өсуіне қолдау көрсету қабілетіне кері әсер еткенін байқады [6]. Сондай-ақ бағалау мен кәсіби дамудың өзара байланысы мектеп мәдениеті мен көшбасшылығына байланысты [7]. Кеоч мұғалімдерді дамыту стратегиялары мен орындауды бағалау тәжірибелері мұғалімдердің өсуіне тиімді қолдау көрсету үшін сәйкес болуы керектігін атап өтеді [8]. Бұл пікірді Отиено және басқалардың зерттеу нәтижелері де қолдайды [9].

Халықаралық әдебиеттерден айырмашылығы, Қазақстандағы білім беру зерттеулері мұғалімдерді бағалаудың кәсіби дамуға әсерін немесе бағалауды мұғалімдердің кәсіби дамуының факторы ретінде сирек зерттеген. Мұғалімдерді бағалаудың кәсіби дамуға әсері туралы қорытындылар арнайы зерттеулермен расталмаған. Қазақстанда М.Аблаева орта мектеп мұғалімдерінің кәсіби дамуға бағытталған мұғалімдерді бағалау туралы көзқарастары мен пікірлерін зерттеп, көптеген мұғалімдер бағалауды даму үдерісі емес, есеп беру негізіндегі міндетті бағалау процедурасы ретінде қабылдайтынын анықтады [10].

Зерттеуші Линда Дарлинг-Хаммонд әлемдік білім беру жүйелеріндегі озық тәжірибелерді саралай келе, мұғалімдерді бағалауда мұғалімнің мақсаты мен қажеттілігіне сәйкес келетін кәсіби дамуды қамтитын тиімді кері байланыс болу керектігін айтқан [11]. Сингапурде кәсіби өсу жүйесінде мұғалімдер неғұрлым ілгері деңгейге көтерілу үшін белгілі бір критерийлерге сәйкес болу керек. Сондай-ақ Англия, Австралия сияқты елдерде де мұғалімдерге бағалау нәтижелері бойынша кәсіби даму қажеттіліктерін көрсеткен кері байланыс беріледі [12]. Білім жүйесі қызығушылық тудырып отырған бірқатар елдер педагогтерді аттестаттау процесін олардың кәсіби дамуымен тығыз байланыста қарайды.

Педагогтерді аттестаттауға және олардың кәсіби дамуына қатысты құжаттарды зерделеп, теориялық еңбектер мен ғылыми көзқарастарға шолу жасау барысында контент-талдау, салыстыру, жүйелеу әдістері пайдаланылды. Педагогтерді аттестаттау мен олардың кәсіби дамуы

арасындағы байланыс туралы мұғалімдердің көзқарастары мен ұстанымдарын анықтау үшін эмпирикалық әдістердің ішінде фокус-топтарда сұхбат жүргізу таңдалып алынды. Өйткені фокус-топта сұхбат жүргізу неғұрлым көбірек респонденттерді қамтуға және мұғалімдер өздеріне таныс әріптестерінің ортасында өздерін еркін сезініп, ойларын ашық айта алады деп есептелді. Қазақстан жағдайында зерттеудің сенімділігін қамтамасыз ету үшін фокус-топ өткізуге Астана қаласы және Атырау облысының орыс, қазақ тілді және ауыл, қала мектептерінен он мектеп таңдап алынды. Сонымен бірге шағын жинақты мектеп мұғалімдерінің де болуы ескерілді. Мектептерде 2023 жылдың қараша айынан бастап, 2024 жылдың наурыз айы аралығында фокус-топтарда сұхбаттар өткізілді. Фокус-топтағы әрбір мұғалімнің пікірін тындауға мүмкіндік болу үшін топтың құрамын 6-8 респонденттен асырмау көзделді. Фокус-топтар аяқталған соң, сұхбаттың транскрипті жасалып, құпиялық сақтау және материалды өңдеу үшін кодталды. Фокус-топ ауқымды зерттеу аясында жүргізілгендіктен, аттестаттауға мұғалімдердің көзқарасын анықтауға көмектесетін үш сұрақ іріктеліп алынды:

Педагогтің біліктілік санатының жоғарылауымен оның тәжірибесінде қандай өзгеріс болу керек деп ойлайсыз?

Педагогтің біліктілік санатының жоғарылауымен оқушыларының білім сапасы жақсарады деп санайсыз ба?

Аттестаттауға дайындық пен сіздің кәсіби дамуыңыздың арасында қандай байланыс бар?

Осы сұрақтарға жауап алу барысында мұғалімдердің аттестаттау мен өздерінің кәсіби дамуы арасындағы байланысқа көзқарастары қандай екендігін анықтауға болады деген тұжырымға келдік.

Фокус-топтағы сұхбаттар NVivo 14 платформасында жинақталып, талданды. Фокус-топ сұхбаттарының нәтижелерін талдауда интерпретация, талдау-жинақтау, контент-талдау әдісі, конверсациялық әдістер қолданылды. Мысалы, респонденттермен сұхбат барысында қаншалықты шынайылығын, арада белгілі бір кедергілердің болмауын қамтамасыз ету мақсатында конверсациялық әдіс пайдаланылды. Дискурстық талдау әдісін пайдалана отырып, респонденттердің жауабының астарында қандай мазмұн жатқаны, жауабына ықпал етуі мүмкін менталды-мәдени факторлар қандай екені зерделенді.

Нәтижелер және талқылау

Зерттеудің келесі кезеңінде фокус-топта жүргізілген сұхбаттардың кодталған нәтижелері талдауға түсті. «Педагогтің біліктілік санатының жоғарылауымен оның тәжірибесінде қандай өзгеріс болу керек деп ойлайсыз?» деген сұраққа педагогтердің жауаптарын талдап көрейік. 31БГ

респондент біліктілік санаты педагог-шебер: біліктілік санаты артқан сайын жауапкершілік артқанын айтады. Мектеп әкімшілігі тарапынан біліктілік санаты жоғары мұғалімдерге әріптестермен әрекеттестік, семинарлар, ашық сабақтар, тәлімгерлік жасау міндеттері жүктеледі. 31НГ педагог-зерттеуші де біліктілік санаты артқан сайын қауымдастықта көбірек жұмыс істейтінін, тәжірибесін тарататынын айтты. Педагог-сарапшы 31НС біліктілік санаты өскеннен кейін өзінің сайысқа қатысатын оқушыларының саны артқанына назар аудартады. Дегенмен сыныптағы оқыту мен әдістемеге қандай өзгеріс енгенін нақты айта алмады. Сондай-ақ 1ЖС педагог-шебер өз жауабында жас мұғалімдерге тәлімгерлік жасауға, олардың сабақтарына қатысып кері байланыс беріп, қолдау көрсетуге басымдық бергенін және ол мұғалімдердің тәжірибесі жақсарғанын атап өтті. Біліктілік санаты артқан сайын тәжірибе де арта береді дегенмен мұғалімдердің көпшілігі келіседі. 5КС педагог-модератор, педагог-сарапшы немесе педагог-шебердің тәжірибесінде айырмашылық жоқ, мұғалімдер біліктілік санатын алуға тек материалдық жағдайларын көтеру үшін барады деді. 5МТ жас мұғалім өз алдына мақсат қойып, ізденіп, дайындығын күшейтсе, мұғалім-зерттеушіден де артық сабақ беруі мүмкін. Ол үшін оқушыларды, мамандықты жақсы көру керек деген ой айтты. 5СК педагог-модератор санатындағы респондент мұғалім тәжірибесінде сабақ беру маңызды орын алатынын және аттестаттау кезінде сабаққа басымдық берілу керек екеніне тоқталды. 1ИМ педагог-модератор жастардың ішінде креативтілері бар, оқушыларды пәнге қызықтыра біледі деді. Жасына қарамастан, педагог-зерттеуші, педагог-шебер санаттарын алған жас мұғалімдер де бар. Ең бастысы ынта болу керек деп ойлаймын деген пікір білдірді.

Бірінші сұрақ бойынша сұхбатқа қатысқан мұғалімдердің басым көпшілігі, шамамен, 82 пайызы мұғалімнің тәжірибесі дегенде сыныптағы оқытуға басымдық береді. Әрі аттестаттау кезінде мұғалімнің сыныптағы тәжірибесі жеткілікті түрде ескеріле бермейді деген пікір білдіреді. Мұғалім-шебер, мұғалім-зерттеушілер біліктілік санаты жоғарылаумен бірге, оларға мектеп әкімшілігі тарапынан тәжірибе тарату, жас мұғалімдерге тәлімгерлік жасау, әріптестері үшін семинарлар сияқты тағы да басқа міндеттер жүктелетінін айтады. Біліктілік санаты жоғары мұғалімдердің шамамен 20 пайызы өз бастамаларымен оқушыларды зерттеу жұмысына тарту, жас мұғалімдерге тәлімгерлік жасау сияқты тағы да басқа жүктемелерді алады. Мұғалімдер тәжірибені еңбек өтілімен байланыстыратыны байқалады. 13Қ респонденттің тәжірибелі мұғалімнің оқушыны түсіну туралы пікірі өте құнды болды. Болашақ мұғалімдер тәжірибелік зерттеулер арқылы оқушылардың оқуы қалай жүретінін түсінетіндігі туралы зерттеу жүргізген

Лео Мой Моой мен Мунира Мохсин оқушылардың қалай оқитыны жөніндегі түсінік мұғалімдерге тәжірибемен келеді деген болжам жасайды [16].

Келесі кезекте мұғалімдерден «Педагогтің біліктілік санатының жоғарылауымен оқушыларының білім сапасы жақсарады деп санайсыз ба?» деген сұраққа жауап беруді өтіндік. Педагог-шебер санатындағы 31НС респондент оқушының білім сапасы мұғалімнің тақырыпты терең түсіндіріп, оқушыны қызықтыра білуіне, шеберлігіне байланысты деген тұжырым жасады. Өз тәжірибесін мысалға ала отырып, мұғалімнің біліктілік санаты мен оқушылардың білім сапасы тікелей байланысты емес деген пікірге келді. 31ӨГ педагог-модератор санатындағы жас маман да осы пікірге қосылды. 5ӨҚ педагог-модератор: «Бұл жерде мынандай фактор бар деп ойлаймын. Егер де біліктілік санатының талаптарына сәйкес құжаттарды жинау үшін бір-бір шарадан өткізіп, сонымен ғана шектеліп, әрі қарай өзі кәсіби тұрғыда дамымаса, ол сабағын да сондай деңгейде өткізеді деп ойлаймын. Ал егер мұғалім үнемі даму үстінде болса, зерттеу үстінде болса, оның сабақтары сәйкесінше жоғары деңгейде өтеді». 1ГС педагог-сарапшы де біліктілік санатының жоғары болуы оқушылардың білім сапасына ықпал етпейтінін айта келе, кейбір мұғалімдер аттестаттау уақыты жақындағанда, оқушылардың білім сапасы көрсеткіштерін жасанды түрде көтеретінін айтты.

Жалпы алғанда, фокус-топта сұхбатқа қатысқан мұғалімдердің барлығы дерлік біліктілік санатының жоғары болуы оқушылардың білім сапасының да жоғары болуына кепілдік бермейтініне келіседі.

«Аттестаттауға дайындық пен сіздің кәсіби дамуыңыздың арасында қандай байланыс бар?» деген сұрақ та респонденттерді ойландырды. 31НС аттестаттау мерзімі жақындағанда, талаптар бойынша тиісті дәлелдемелердің болуына жұмыс істейтінін айтты. Ал енді біліктілік санатына дайындық барысы мен кәсіби даму арасындағы тікелей байланыс туралы дәлелді пікір айта алмады. Мұғалім-сарапшы санатына дайындалып жүрген 31ЕӨ да аттестаттауға дайындық кезінде өзінің кәсіби дамуына нақты дәлелдер келтіре алмады. 1МД педагог-сарапшы аттестаттауға дайындық пен кәсіби даму арасында байланыс жоқ деп, үзілді-кесілді өз пікірін білдірді. 1ЖМ да осы пікірді қолдады. Педагог-зерттеуші үшін мақала жариялау талабы бар. Мұғалім өзінің әдістемелік тақырыбы бойынша мақала жазайын десе, ол журналдың талабына сәйкес келмейді, баспаға қабылдамайды. Еріксіз басқа тақырыпқа, мүлде өзін қызықтырмайтын мәселеге мақала жазады. 2МГ болашақ педагог-сарапшы аттестаттауға дайындық барысында кәсіби даму да жүріп жатады деген пікірде.

Мұғалімнің аттестаттауға дайындығы мен кәсіби дамуы арасындағы байланыс туралы респонденттердің пікірлері екіге жарылды. Аттестаттауға

дайындық пен кәсіби даму арасында байланыс жоқ деп санайтындар аттестаттауға дайындық талаптары мен мұғалімдердің кәсіби даму мақсаттары өзара қабыса бермейтінін айтады. Аттестаттауға дайындық пен мұғалімнің кәсіби дамуы арасында байланыс бар деп санайтын респонденттер аттестаттауға дайындық кезінде мұғалім ізденіс үстінде болатынына назар аудартады.

Қаржыландыру туралы ақпарат

Бұл зерттеу Қазақстан Республикасы Ғылым және Жоғары Білім Министрлігінің Ғылым комитеті (Грант № AP19679296) тарапынан қаржыландырылған.

Қорытынды

Зерттеу барысында педагогтердің кәсіби дамуына аттестаттаудың ықпалы туралы мұғалімдердің көзқарастары талдауға түсіп, осы мәселеге қатысты проблемалар сараланды. Маңызды мәселелердің бірі мұғалімдердің көпшілігінде педагогтің басты қызметі сыныптағы оқыту және оқушыларға сапалы білім беру екендігіне басымдық береді. Жалпы алғанда, білім саласындағы жаңашылдықтар мен реформалардың барлығы да оқушыға сапалы білім беруге бағытталған. Мұғалімдердің басым бөлігі аттестаттау мен өздерінің кәсіби дамуын бір-бірінен бөліп қарайды. Оның басты себептері аттестаттау талаптарына сәйкес дәлелдеме ұсынудағы мұғалімдерге кездесетін кедергілер; мұғалімдердің «Педагог» кәсіптік стандарты, аттестаттау қағидалары сияқты тағы да басқа құжаттарды жете зерделеуінде болып отыр. Демек, мұғалімдер арасында нормативті құжаттарды таныстыру, талқылауға қатысты іс-шаралар жүргізілуі керек. Мұғалімдер «Педагог» кәсіптік стандарты негізінде өздерінің сатылы кәсіби дамуының навигаторы жатқанын түсінген жағдайда, өзінің кәсіби дамуын аттестаттаудан бөліп қарамай, жоспарлы түрде жүзеге асыратын болады деп ойлаймыз. Сондықтан да мұғалімдерге кәсіби даму және оған ықпал ететін факторлар туралы әдістемелік ұсынымдар қажет. Сонымен бірге мұғалімдер өз зерттеулерінің нәтижелерін ғылыми басылымдарға ұсыну барысында да кедергілерге ұшырайды. Авторлық бағдарламаларды дайындау, апробациядан өткізу, ұсыну кезінде де әдістемелік-ұйымдастырушылық қиындықтарға тап болады. Аттестаттау педагогтің біліктілік деңгейін анықтау үшін жүргізілетін рәсім болғандықтан, мұғалімнің өз кәсіби дамуын көрсететін дәлелдемелерді кедергісіз ұсынуына мүмкіндіктің бар екендігі жоқтығы да ескерілуі керек. Қабылданған нормативтік құжаттарда білім саласының дамуы, педагог мәртебесі, оның кәсіби дамуы өзара байланысты жүйе ретінде қаралады. Демек, ол жүйенің өміршең болып жұмыс істеп кетуі үшін жүйенің

барлық элементтері жұмыс істеуі керек. Аттестаттау проблемалары жеке мұғалімнің ғана проблемасы емес.

Пайдаланылған деректер тізімі

1 Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 249 қаулысы.

2 **Pajares, F.** Teachers' beliefs and educational research: cleaning up a messy construct [Текст] // Review of Educational Research 62. – 1992. – №62. – С. 307 – 332.

3 **Badri, M., Ali, A., Guang, Y., Asma, A. R., and Rabaa, A.** A structural equation model of determinants of the perceived impact of teachers' professional development – the Abu Dhabi application [Текст] // Sage Open. – 2017. – № 2. – 7:215824401770219. <https://doi.org/10.1177/2158244017702198>

4 **Hakim, B. M.** Teacher evaluation as a tool for professional development: A case of Saudi Arabia [Текст] Advances in Language and Literary Studies. – 2015. – № 6(5). – С. 97–103. <https://doi.org/10.7575/aiac.all.v.6n.5p.97>

5 **Zhang, X., and Ng, H.** An effective model of teacher appraisal [Текст], Educational Management Administration & Leadership. – 2016. – №2(45). – С. 196–218. <https://doi.org/10.1177/1741143215597234>

6 **Fordham, E., Kirsteen, H., Looney, A., Kitchen, H., and Maghnouj, S.** Teacher appraisal in Romania: ensuring appraisal supports teachers' professional development [Текст] OECD Publishing. – 2017. – С.121 – 166. <https://doi.org/10.1787/9789264274051-7-en>

7 **Hilton, A., Geoff, H., Shelley, D., and Merrilyn, G.** School leaders as participants in teachers' professional development: the impact on teachers' and school leaders' professional growth [Текст] Australian Journal of Teacher Education. – 2015. – № 12(40). <https://doi.org/10.14221/ajte.2015v40n12.8>

8 **Koech, B. Ch.** The effect of frequency of teacher performance appraisal activities on teacher progression in Bomet County, Kenya [Текст] East African Journal of Education Studies. – 2023. – № 3. – С. 304–310. <https://doi.org/10.37284/eajes.6.3.1577>

9 **Otieno, T., Matula, Ph., and Ursulla, A. O.** Professional development appraisal and teacher performance among secondary schools in Migori county [Текст] International Journal of Scientific Research and Management.-2021.-№ 11(9). – С.1973–1982. <https://doi.org/10.18535/ijsrcm/v9i11.el02>

10 **Ablayeva, M.** Teacher Appraisal for Professional Learning: Perspectives and Perceptions from One Secondary School in Kazakhstan [Текст] //, Unpublished Doctoral Dissertation, Nazarbayev University. – 2022.

11 **Darling-Hammond, L.** One Piece of the Whole Teacher Evaluation as Part of a Comprehensive System for Teaching and Learning [Текст] American Educator. – 2014.

12 **Комарова, Т. С.** Профессиональный стандарт педагога: сравнительный анализ оценки профессиональной деятельности в зарубежных странах // Кант. Педагогические науки. Декабрь 2020 г. № 4(37): – С409–418

13 **Lew, M. M., & Munira, M.** How do Pre-service Teachers Develop Understanding of Student Learning through Action Research Project/// Proceda a-Social and Behavioral Sciences. – 2014. – № 114. – С. 877–882.

References

1 Qazaqstan Respublikasynda mektepke deingı, orta, tehnikalyq jäne käсіptik bilim berudi damytudyń 2023 – 2029 jyldarǵa arnalǵan tıjyrymdamasyn bekıtu turaly Qazaqstan Respublikasy Ükımetınıń 2023 jylǵy 28 nauryздаǵy № 249 qaulysy [Resolution No. 249 of the Government of the Republic of Kazakhstan dated March 28, 2023, on the approval of the Concept for the Development of Preschool, Secondary, Technical, and Vocational Education in the Republic of Kazakhstan for 2023-2029].

2 **Pajares, F.** Teachers' beliefs and educational research: cleaning up a messy construct [Text] // Review of Educational Research 62. – 1992. – № 62. – P. 307 – 332.

3 **Badri, M., Ali, A., Guang, Y., Asma, A. R., and Rabaa, A.** A structural equation model of determinants of the perceived impact of teachers' professional development – the Abu Dhabi application [Text] // Sage Open. – 2017. – № 2. – 7:215824401770219. <https://doi.org/10.1177/2158244017702198>

4 **Hakim, B. M.** Teacher evaluation as a tool for professional development: A case of Saudi Arabia [Text] Advances in Language and Literary Studies. – 2015. – № 6(5). – P. 97–103. <https://doi.org/10.7575/aiac.all.s.v.6n.5p.97>

5 **Zhang, X., and Ng, H.** An effective model of teacher appraisal [Text], Educational Management Administration & Leadership. – 2016. – № 2(45). – P.196–218. <https://doi.org/10.1177/1741143215597234>

6 **Fordham, E., Kirsteen, H., Looney, A., Kitchen, H., and Maghnouj, S.** Teacher appraisal in Romania: ensuring appraisal supports teachers' professional development [Text] OECD Publishing. – 2017. – P.121–166. <https://doi.org/10.1787/9789264274051-7-en>

7 **Hilton, A., Geoff, H., Shelley, D., and Merrill, G.** School leaders as participants in teachers' professional development: the impact on teachers' and school leaders' professional growth [Text] Australian Journal of Teacher Education.-2015.-№12(40). <https://doi.org/10.14221/ajte.2015v40n12.8>

8 **Koech, B.** Ch. The effect of frequency of teacher performance appraisal activities on teacher progression in Bomet County, Kenya [Text] East African Journal of Education Studies. – 2023. – № 3. – P.304–310. <https://doi.org/10.37284/eajes.6.3.1577>

9 **Otieno, T., Matula, Ph., and Ursulla, A. O.** Professional development appraisal and teacher performance among secondary schools in Migori county [Text] International Journal of Scientific Research and Management. – 2021. – №11(9). – PC.1973-1982. <https://doi.org/10.18535/ijrm/v9i11.e102>

10 **Ablyayeva M.** Teacher Appraisal for Professional Learning: Perspectives and Perceptions from One Secondary School in Kazakhstan [Text] //, Unpublished Doctoral Dissertation, Nazarbayev University. – 2022.

11 **Darling-Hammond, L.** One Piece of the Whole Teacher Evaluation as Part of a Comprehensive System for Teaching and Learning [Text] American Educator.-2014.

12 **Komarova, T. S.** Professional'ny'j standart pedagoga: sravnitel'ny'j analiz ocenki professional'noj deyatel'nosti v zarubezhny'x stranax [Professional standard for teachers: A comparative analysis of the evaluation of professional activities in foreign countries] //Kant. pedagogicheskie nauki. December. – 2020, No. 4(37): pp. 409-418.

13 **Lew, M. M., & Munira, M.** How do Pre-service Teachers Develop Understanding of Student Learning through Action Research Project/// Proceda a-Social and Behavioral Sciences. – 2014. – № 114. – P.877–882.

07.10.24 ж. баспаға түсті.

21.10.24 ж. түзетулерімен түсті.

12.11.24 ж. басып шығаруға қабылданды.

*Қ. Т. Бибеков¹, А. Қ. Жұмыкбаева², М. К. Аблаева³

¹АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы»,
Республика Казахстан, г. Астана

²АО "Национальный Центр Повышения Квалификации «Өрлеу»,
Республика Казахстан, г. Астана

³АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы»,
Республика Казахстан, г. Астана

Поступило в редакцию 07.10.24.

Поступило с исправлениями 21.10.24.

Принято в печать 12.11.24.

МНЕНИЯ УЧИТЕЛЕЙ О ВЛИЯНИИ АТТЕСТАЦИИ НА ИХ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ

Взаимосвязь между оцениванием учителей и профессиональным развитием является важной областью исследования, поскольку процессы оценивания могут существенно влиять на рост и эффективность учителей. При эффективной разработке системы оценивания могут стимулировать профессиональное развитие, улучшая как методы преподавания, так и результаты учащихся. В этом исследовании изучается восприятие учителями средних школ влияния оценки (аттестации) учителей на их профессиональное развитие в Казахстане. Учитывая малое количество масштабных эмпирических исследований в этом контексте, это исследование направлено на устранение этого пробела. Интервью в фокус-группах проводились в десяти школах, охватывающих русскоязычные, казахскоязычные, сельские и городские школы в Астане и Атырау, наряду с анализом соответствующих документов, связанных с оцениванием. Результаты показывают, что большинство учителей рассматривают процесс оценивания отдельно от своего профессионального развития, с незначительной воспринимаемой связью между ними. Учителя не наблюдают существенных изменений в своем опыте преподавания в классе, несмотря на свою более высокую квалификацию. Исследование также показало, что более высокая квалификационная категория не обязательно гарантирует улучшение результатов обучения учащихся. В статье обсуждаются последствия для педагогов, исследователей и политиков, а также предлагаются рекомендации по лучшему согласованию систем оценивания с профессиональным ростом.

Ключевые слова: аттестация учителей, оценивание учителей, профессиональное развитие, качество образования, квалификация учителей.

*K. T. Bibekov¹, A. K. Zhumykbayeva², M. K. Ablayeva³

¹CPM AEO NIS,

Republic of Kazakhstan, Astana;

²JSC National Center for Advanced Studies Orleu,

Republic of Kazakhstan, Astana;

³CPM AEO NIS,

Republic of Kazakhstan, Astana.

Received 07.10.24.

Received in revised form 21.10.24.

Accepted for publication 12.11.24.

TEACHERS' VIEWS ON THE INFLUENCE OF APPRAISAL ON THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS

The relationship between teacher appraisal and professional development is a crucial area of inquiry, as evaluation processes can significantly impact teachers' growth and effectiveness. When designed effectively, appraisal systems can drive professional development, improving both teaching practices and student outcomes. This study examines secondary school teachers' perceptions of the impact of teacher appraisal (attestation) on their professional development in Kazakhstan. Given the lack of large-scale empirical studies in this context, this research aims to address that gap. Focus-group interviews were conducted in ten schools, encompassing Russian, Kazakh-speaking, rural, and urban schools in Astana and Atyrau, alongside analyzing relevant appraisal-related documents. The findings reveal that most teachers view the appraisal process as separate from their professional development, with little perceived connection between the two. Teachers do not observe significant changes in their classroom teaching experiences despite their higher qualifications. The study also found that a higher qualification category does not necessarily guarantee improved student learning outcomes. The paper discusses implications for educators, researchers, and policymakers, offering recommendations to better align appraisal systems with professional growth.

Keywords: teacher attestation, teacher appraisal, professional development, quality of education, teacher qualification.

Теруге 28.11.2024 ж. жіберілді. Басуға 27.12.2024 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

8,16 Кб RAM

Шартты баспа табағы 26,99.

Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген З. Ж. Шокубаева

Корректорлар: А. Р. Омарова, Д. А. Қожас

Тапсырыс № 4305

Сдано в набор 28.11.2024 г. Подписано в печать 27.12.2024 г.

Электронное издание

8,16 Кб RAM

Усл.п.л. 26,99. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка З. Ж. Шокубаева

Корректоры: А. Р. Омарова, Д. А. Қожас

Заказ № 4305

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

8 (7182) 67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

www.pedagogic-vestnik.tou.edu.kz